

КОРАН. СУРА VII: МУРИ

МЕККАНСЬКА, 206 АЯТІВ

Переклад з арабської¹ та коментарі В.С. Рибалкіна

'А'раф, " " ("Узви-
шия"),

(46 48).

(),

()

В ім'я Аллаха, Всемилоного, Все-
милосердного!

1. Аліф, лам, мім, сад.

2. (Святе) Письмо зіслано тобі, [Му-
хаммаде], – тож нехай не тривожиться
твоє серце через нього, – щоби ти пере-
стерігав ним і воно стало настановою для
віруючих.

3. Ступайте за тим, що зіслано вам
від Господа вашого, і не тримайтеся,
крім Нього, за інших покровителів. Але
ви рідко про це пам'ятаєте!

4. А скільки селищ Ми знищили! І на-
стигла їх Наша кара вночі, чи коли вони
спочивали пополудню.

5. А коли застала їх Наша кара, вони
тільки зойкнули: "Авжеж, ми були нече-
стивцями!"

6. Ми будь-що призовемо до відпові-
ді тих, до кого направляли посланців, за-
питаємо й [самих] посланців.

7. Ми возвістимо їм зі знанням [про їх
вчинки], адже Ми не покидали їх.

8. Того дня істиною стануть терези: ті, чії
шальки перетягнуть, будуть щасливими.

9. Ті ж, чії шальки виявляться легшими,
завдали самі собі шкоди тим, що були
нечестивими щодо Наших знамень.

10. Ми дарували вам притулок на землі й убезпечили вам засоби для прожитку. Проте як мало ви вдячні!

11. Ми сотворили вас, потім надали вам подобу. Далі Ми повеліли ангелам: "Поклоніться Адаму!" [Усі] поклонилися, крім Ібліса, котрий не був серед тих, хто поклонився.

12. [Аллах] запитав: "Що завадило тобі поклонитися, коли Я повелів тобі?" [Ібліс] відповів: "Я – кращий, ніж він: Ти сотворив мене з вогню, а його – із глини".

13. [Аллах] сказав: "Ану геть звідси донизу! Негоже тобі бундючитися тут. Виходь геть, найнижчий з нікчем!"

14. [Ібліс] заблагав: "Відклади це для мене до того дня, коли їх буде відроджено".

15. [Аллах] відповів: "Ти серед тих, хто дістав цю відстрочку".

16. [Ібліс] мовив: "За те, що Ти збив мене, я неминуче чатуватиму на них на Твоєму прямому шляху.

17. Я неодмінно напосідатиму на них спереду, ззаду, справа та зліва, і Ти побачиш, що більшість із них виявляться не вдячними".

18. [Аллах] сказав: "Геть звідси з ганьбою й безчестям! А всіма тими, хто піде за тобою, Я обов'язково заповню до вінців геєну.

19. Ти ж, Адаме, оселися разом зі своєю дружиною в раю, їжте обоє, що зажадаєте, однак не наближайтеся до цього дерева, інакше станете грішниками".

20. Шайтан же почав нашіптувати їм обом, аби відкрити очі на їхню наготу, яка [раніше] була прихована від них. Він сказав їм: "Ваш Господь заборонив вам це дерево тільки задля того, щоби ви не стали ангелами або не дістали б вічного життя".

21. Він запрявся їм: "Достоту, я – ваш добрий порадник".

22. Ось так він спокусливо обманув їх. Коли ж вони скуштували [плоди] того дерева, їм стали очевидними їхні сороміцькі місця, і вони почали прикривати себе листями райських [дерев]. Тоді Господь покликав їх: "Хіба не забороняв Я вам цього дерева і не говорив вам, що шайтан – ваш явний ворог?"

23. Вони відказали: "Господи наш! Ми занастали наші душі, і, якщо Ти не

простиш нас і не змиловишися над нами, ми неодмінно зазнаємо збитку".

24. [Аллах] сказав: "Спускайтеся³, одні з вас будуть ворогами іншим. [Віднині] ви перебуватимете на землі до певного часу".

25. Він сказав: "На землі ви житимете, на ній вмиратимете і з неї постанете⁴."

26. О сини Адама! Ми послали вам одяг для прикриття ваших сороміцьких місць та прикраси. Однак одяг благочестя кращий". Такі знамення Аллаха, може, ви згадаєте.

27. О сини Адама! Хай не спокусить вас шайтан на кшталт того, як він витурив із раю ваших батьків, позбавивши їх одягу, щоби представити їм навіч їхні сороміцькі місця. Адже він і його поплічники бачать вас, тоді як ви їх не бачите. Ми зробили шайтанів покровителями невірних.

28. Коли ж вони скоять яке-небудь паскудство, то кажуть: "Ми дізналися, що батьки наші чинили так само, й Аллах повелів нам так". Скажи, [Мухаммаде]: "Аллах не наказує робити мерзотних вчинків. Невже ви можете обмовляти Аллаха щодо того, про що не відаєте?"

29. Скажи: "Господь Мій повелівав бути справедливими, повертати обличчя свої при кожнім чолобитті [до кибли]⁵ і звертатися до Нього зі щирою вірою. Як Він сотворив вас, так ви і повернетесь [до Нього]".

30. Одним із вас Він дав доровказ, інших прирік на оману за те, що, замість Аллаха, вони обрали покровителями шайтанів і вважають, що йдуть праведним шляхом.

31. О сини Адама! Причепурюйтеся, де б ви не робили молитовні поклони. Їжте і пийте, та не зловживайте, бо Аллах не любить тих, хто не знає міри.

32. Запитай, [Мухаммаде]: "Хто заборонив ошатний одяг та солодкі їства, які Господь послав рабам своїм?" Скажи: "Вони тільки для тих, хто в цьому житті щиро увірував у Судний день". Ось так Ми роз'яснюємо знамення людям знаючим.

33. Скажи: "Господь мій заборонив тільки мерзощі – як очевидні, так і приховані, – гріхи й безправну наругу, визнання, окрім Аллаха, інших богів, щодо

яких Він не посилав ніяких настанов, а також наговорювати на Аллаха те, чого ви не знаєте.

34. Для кожної громади – свій час. Коли настає їхній строк, вони не можуть ані забаритися [бодай] на годину, ані пришвидчити [його].

35. О сини Адама! Коли до вас приходили посланці з-поміж вас, возвіщаючи вам Мої одкровення, то богобоязливим і благодійникам нічого було боятися й печалитися.

36. А ті, хто вважав Наші знамення брехнею, гонорував щодо них, стануть мешканцями пекла, де перебудуть довічно.

37. То хто ж нечестивіший од того, хто зводить на Аллаха наклеп або вважає Його знамення брехнею? Таких спіткає доля, [прописана] у (Святому) Письмі: коли до них прийдуть Наші посланці, щоб упокоїти їх, і запитають: “Де ті, кого ви благали, крім Аллаха?” – ті відкажуть: “Вони залишили нас!” І засвідчать самі проти себе, що були невірними.

38. [Аллах] скаже: “Увійдіть до пекла разом із людьми та джиннами, котрі зникли задовго до вас”. Щоразу, коли туди потрапляє який-небудь народ, він проклинає собі подібний, допоки вони не зберуться у пеклі всі разом, й останні скажуть про перших: “Господи наш! Це вони збили нас: тож нашли на них подвійну пекельну кару”. [Аллах] одкаже: “Подвійну – кожному, тільки ви [про це] не знаєте”.

39. І скаже перший із них останньому: “Ви нічим не кращі від нас. Тож скуштуйте кари за те, що ви здобули”.

40. Перед тими, хто вважав Наші знамення брехнею і ставився до них зарозуміло, не відкриються врата небесні. І не увійдуть вони до раю, допоки верблюд не пройде крізь голкове вушко. Ось так відплачуємо Ми грішникам.

41. Стане для них ложею пекло, а над ними – [вогняне] покривало. Так Ми відплачуємо нечестивцям!

42. На тих, хто увірував і творив добро, Ми покладаємо тільки посилену [ношу]. Вони будуть мешканцями раю, де перебудуть довічно.

43. Ми звільнимо їхні серця від ненависті. Під ними потечуть ріки, і вони скажуть: “Хвала Аллахові, Який привів нас

до цього. Ми б не пішли прямим шляхом, якби Аллах не скерував нас. Посланці Господа нашого принесли нам Істину”. І буде возвіщено: “Ось вам – рай, який ви успадаєте за те, що ви робили”.

44. Мешканці раю покличуть мешканців пекла: “От ми й побачили, що обіцяне нам Аллахом – істина. А ви переконалися, що обіцяне Аллахом – істина?” Ті відкажуть: “Авжеж”. І возвістять глашатай з-поміж них: “Проклін Аллаха – на нечестивців,

які збивають [людей] від віри⁶, прагнуть спотворити її і не вірують у прийдешнє життя”.

46. Поміж ними⁷ – завіса, а на мурах⁸ – люди, котрі розпізнають усіх за їхніми прикметами⁹. Вони воззовуть до мешканців раю: “Мир вам!” Самі ж вони туди не потраплять, хоча і жадають того.

47. Коли ж їхні погляди звернуться до мешканців пекла, вони вигукнуть: “Господи наш! Не поселяй нас з грішними людьми!”

48. Люди на мурах воззовуть до людей, яких вони упізнають за їхніми прикметами, зі словами: “Не допомогли вам ваші накопичення і те, чим ви так хизувалися.

49. Хіба не про цих ви клялися, що Господь не осинить їх Своєю милістю? Увійдіть до раю. Вам нічого боятися, і не будете ви засмучені!”

50. Мешканці пекла возблагають мешканців раю: “Поділіться з нами водою або чим-небудь із того, що дарував вам Аллах!” Ті відкажуть: “Аллах заборонив і те й інше для невірних,

51. котрі мають свою віру за потіху й забаву та спокусилися земним життям”. [Аллах скаже]: “Тож сьогодні Ми забудемо про них, як і вони забули, що настане цей їхній день і як вони не визнавали Наші знамення”.

52. Ми прийшли до них із Книгою, яку виклали з розумінням, аби вона слугувала дороговказом і милосердям для віруючих людей.

53. Невже вони чекають іще якогонебудь іншого тлумачення? Того дня, коли прийде її тлумачення, скажуть ті, хто забув про неї раніше: “Посланці Господа нашого вже приходили з істиною. А чи матимемо ми захисників, які

заступляться за нас? Чи нас буде повернено [на землю] й ми робитимемо не те, що робили?" Вони згубили свої душі, і зникло від них те, що вони вигадували!

54. Господь ваш – Аллах, Який сотворив небеса та землю за шість днів, а потому укріпився на троні. Він закриває день ніччю, який безупинно за нею рухається. [Він сотворив] сонце, місяць та зорі, підкорені Його велінню. Хіба не Йому належить і сотворення, і влада? Благословенний Аллах, Господь Усесвіту!

55. Призывайте вашого Господа смиренно й потай, бо Він не любить тих, хто переступає [межу]!

56. Не капостіть на землі після її облаштування. Призывайте Його зі страхом і надією, бо Аллахова милість поруч із благодійниками!

57. Він – Той, Хто посилає вітри провісниками Свого милосердя, коли вони женуть важку хмару, яку Ми скеровуємо на мертву країну, проливаємо з неї воду і виводимо нею всілякі плоди. Ось так оживимо Ми й мертвих, – може, ви опам'ятаєтесь!

58. Гарна земля – це та, чия рослина сходить з призову її Господа, а негожа – та, що дає лише жалюгідний бур'ян¹⁰. Отак Ми розподіляємо знамення для вдячних людей!

59. Ми вже посилали Нуха до його народу, і казав він: "Народе мій! Поклоняйтеся Аллахові, бо немає у вас жодного іншого божества, крім Нього! Я боюся для вас покарання дня великого".

60. Знать із його народу відповіла: "Ми бачимо, що ти перебуваєш в явній омані".

61. Він сказав: "Народе мій! Я не отуманений, я – тільки посланник від Господа Всесвіту".

62. Я передаю вам послання Господа мого і даю вам поради; я знаю від Аллаха те, чого ви не знаєте.

63. Хіба вас не здивувало, що пересторога від Господа вашого прийшла до людини з вашого середовища, щоби вона переконувала вас і щоби ви були богобоязливими для того, щоб вас було помилувано!"

64. Та вони вважали її брехуном. Ми ж урятували її і тих, хто був з нею в ковчезі, і потопили тих, хто вважав Наші

знамення брехнею. Авжеж, вони були сліпими людьми!

65. І до адитів [послали Ми] брата¹¹ їхнього Гуда. Він сказав: "Народе мій! Поклоняйтеся Аллахові, бо немає у вас жодного іншого божества, крім Нього! Тож невже ви не боїтеся [Його]?"

66. Невіруючі вельможі з його народу відповіли: "Ми бачимо, що ти божевільний, і гадаємо, що ти – брехун".

67. Він сказав: "Народе мій! Я зовсім не божевільний, я – тільки посланець від Господа Всесвіту".

68. Я передаю вам послання мого Господа; я для вас – вірний порадник.

69. Невже вас здивувало те, що до вас прийшла пересторога від Господа вашого через людину з-поміж вас, щоби вона вас попередила? Згадайте, як Він зробив вас спадкоємцями після народу Нуха, сотворивши вас велетенської статури. Тож пам'ятайте про Аллахову благодійність аби бути щасливими!"

70. Вони відповіли: "Чи не для того ти прийшов, щоби ми поклонялися єдиному Аллахові й облишили те, чому поклонялися наші батьки? Тож зроби так, щоби збулося те, чим ти нам погрожуєш, якщо ти говориш правду!"

71. Він одказав: "Вас уже вразили кара та гнів Господні; невже ви будете сперечатися зі мною про імена, якими ви і ваші батьки називали [своїх ідолів]¹², щодо яких Аллах не послав ніякої влади? Тож постривайте, а я чекатиму з вами".

72. І Ми врятували його і тих, хто був з ним, по Нашій милості, і винищили до останнього тих, хто вважав Наші знамення брехнею, і не був віруючим!

73. І до самудян [послали Ми]¹³ брата їхнього Саліха. Він сказав: "Народе мій! Поклоняйтеся Аллахові, бо немає у вас жодного іншого божества, крім Нього! Прийшов до вас ясний знак від Господа вашого: це – Аллахова верблюдця – знамення для вас; залишіть її пастися на землі Аллаха, не чіпайте її, завдаючи шкоди, щоби вас не спіткала болісна кара.

74. Згадайте, як Він зробив вас спадкоємцями після адитів й облаштував вас на землі, – на її долинах ви будете палаци, а в горах висікаєте будинки. Тож пам'ятайте про милості Аллаха і не капостіть на землі, поширюючи зло!"

75. Але пихата знать із його народу сказала тим, кого вважала слабкими за те, що вони увірували: "Чи знаєте ви, що Саліха послано від його Господа?" Ті відповіли: "Ми віруємо в те, з чим його послано!"

76. Сказали ті, хто загонорився: "А ми не віруємо в те, у що увірували ви!"

77. І вони закололи верблюдицю, отслушавшись веління Господа їхнього. Вони сказали: "Саліху! Тож виконай свою погрозу, якщо ти посланець".

78. І настиг їх землетрус, а наранок вони вже лежали у своїх домах долилиць.

79. Тож залишив він їх зі словами: "Народе мій! Я передав вам послання Господа мого і давав вам пораду, однак ви не жалуєте порадників".

80. І Лута [послала Ми]. От він сказав своєму народові: "Невже ви будете чинити розпусту, в якій ніхто у світі вас не випередив?"

81. Адже ви виявляєте хтивість до чоловіків замість жінок. Атож, ви – люди, понад міру розбещені!"

82. Відповіддю його народу було тільки те, що вони сказали: "Витуріть їх із вашого селища, бо вони – люди, які прагнуть до чистоти!"

83. Тож Ми врятували його та його родину, крім його дружини; вона залишилася позаду.

84. Ми пролили на них дощ. Подивися ж, чим закінчили грішники!

85. І до мад'янитів [послала Ми] брата їхнього Шу'айба. Він сказав: "Народе мій! Поклоняйтеся Аллахові – немає у вас жодного іншого божества, крім Нього! Прийшов до вас ясний знак від вашого Господа. Тож дотримуйтеся міри й ваги, не заменшуйте людям у належному їм і не капостіть на землі після того, як її облаштовано. Так – краще для вас, якщо ви віруючі!"

86. Не сидіть у засідці при всякій дорозі, лякаючи і відвертаючи від віри¹⁴ тих, хто увірував у Нього, і прагнучи скривити її. Згадайте, як вас було мало, а Він вас помножив, і погляньте, чим закінчили капосники!

87. Якщо частина з вас увірвала в те, з чим мене послано, а частина не увірвала, то терпіть, допоки Аллах не розсудить нас. Адже Він – кращий із суддів!"

88. Гонорова знать із їхнього народу сказала: "Ми будь-що виженемо тебе, Шу'айбе, і тих, хто увірував з тобою, з нашого селища, або ти неминуче повернешся до нашої віри". Він одказав: "Яким чином? Навіть якщо ми відчуваємо огиду?"

89. Ми звели б на Аллаха наклеп, якби повернулися до вашої віри, після того як Аллах врятував нас від неї. Не годиться нам повертатися до неї, якщо не побажає Аллах, наш Господь. Охоплює наш Господь усе суще своїм знанням! На Аллаха ми поклялися! Господи наш! Розсуди поміж нами і нашим народом правдиво, адже Ти – найліпший із суддів".

90. Невіруюча знать із його народу сказала: "Якщо ви підете слідом за Шу'айбом, ви доконче зазнаєте збитку".

91. І настиг їх землетрус, а наранок вони вже лежали у своїх домах долилиць.

92. Ті, хто вважав Шу'айба брехуном, неначе й не жили там! Саме ті, хто вважав Шу'айба брехуном, зазнали збитку!

93. Тож залишив він їх зі словами: "Народе мій! Я передав вам послання Господа мого і дав вам пораду. Пощо ж мені горювати про невіруючих людей?"

94. Ми не посилали в селище жодного пророка без того, щоб не наразити його мешканців на лихо та біду, аби вони скорилися!

95. Потім Ми обертали лихо на благо, так що вони примножували [потомство]¹⁵ й говорили: "І батьків наших теж постигало лихо й щастя". Тож Ми хапали їх зненацька, так що вони й не знали!

96. А якби мешканці селищ увірували й боялися Бога, Ми відкрили б їм благословення неба й землі. Але вони вважали [все] брехнею, і Ми схопили їх за те, що вони здобули!

97. Невже жителі міст були впевнені, що їх не настигне Наша кара вночі, коли вони сплять?

98. Чи хіба жителі міст були впевнені, що їх не настигне Наша кара вранці, коли вони потішаються?

99. А може вони почувалися в безпеці щодо підступів Аллаха? Та ніхто не може убезпечитися від Аллахових підступів, опріч людей, приречених на збиток!

100. Хіба не вказав Він тим, хто упадував землю після її жителів, що якби Ми захотіли, то могли б покарати їх за їхні гріхи і запечатати їхні серця, так щоб вони не могли чути?

101. Про ці селища Ми повідомляємо тобі вісті. До них приходили їхні посланці з ясними знаменнями, але вони не вірили в те, що раніше вважали брехнею. Так запечатує Аллах серця невірних!

102. Ми виявили, що чимало з них не [дотримуються] угоди; більшість із них Ми дійсно застали розпусниками.

103. Далі Ми послали після них Мусу з Нашими знаменнями до Фир'авна та його знаті, але вони вчинили з ними несправедливо. Тож подивися, чим закінчили грішники!

104. Муса сказав: "Фир'авне, я – посланник від Господа всього суцього.

105. Мені належить говорити про Аллаха тільки правду. Я прийшов до вас з ясним знаменням від вашого Господа. Тож пошли зі мною синів Ісраїла".

106. [Фир'авн] відповів: "Якщо ти прийшов зі знаменням, то покажи його, якщо ти говориш правду".

107. [Муса] жбурнув свою патерицю, і вона вмить вочевидь обернулася на змія.

108. Він витяг [із пазухи]¹⁶ руку, і вона стала [зовсім] білою¹⁷ перед їхніми очима.

109. Вельможі з людей Фир'авна вигукнули: "Він-таки дійсно – вправний чаклун,

110. який хоче вигнати вас із вашої країни". [Фир'авн запитав:] "То що ж ви порадите?"

111. Вони відповіли: "Затримай його та його брата і розішли по містах оповісників,

112. щоб вони скликали до тебе всіх маститих чаклунів".

113. Чаклуни прийшли до Фир'авна й заявили: "Якщо ми вийдемо переможцями, нам неодмінно належить винагорода!"

114. [Фир'авн] відповів: "Авжеж, і ви обов'язково станете [моїми] ближчими".

115. Ті запропонували: "Мусо! Або ти [першим] кинеш [патерицю], або – ми".

116. "Кидайте!" – відповів він. І коли вони кинули, то зачарували очі людей, налякали їх і сотворили велике чаклунство.

117. Тоді Ми вселили Мусі: "Кинь свою патерицю!" І [та, обернувшись на змія,] почала заковтувати те, що створили [чаклуни]¹⁸.

118. І восторжествувала істина, і марними виявилися їхні дії.

119. Їх було переможено й вони принижено відступили.

120. Чаклуни впали долілиць

121. зі словами: "Ми увірували в Господа Всесвіту!

122. У Господа Муси й Гаруна".

123. Фир'авн сказав: "Ви увірували в Нього перш ніж я дозволив! Це – підступ, який ви замислили в цьому місті, щоб вигнати з нього жителів. Та я вам покажу!

124. Я неодмінно відрубав вам нахрест руки й ноги, а потім обов'язково розіпну вас усіх".

125. Вони відповіли: "Ми повернемося до нашого Господа.

126. Ти мстиш нам тільки за те, що ми увірували в знамення нашого Господа, коли вони з'явилися до нас. Господи наш! Пошли нам терпіння й упокій нас покірними [Тобі]".

127. Знать із народу Фир'авна запитала: "Невже ти дозволиш Мусі та його людям капостити на землі й відректися від тебе та твоїх богів?" [Фир'авн] відповів: "Ми вбиватимемо їхніх синів і залишатимемо в живих жінок. Отак ми здолаємо їх".

128. Муса сказав своєму народові: "Просіть допомоги в Аллаха й терпіть. Бо земля належить Аллахові, Він дарує її у спадщину тому зі Своїх рабів, кому побажає, а майбутнє належить богобоязливим".

129. Вони відповіли: "Ми кривдили і до, і після твого приходу до нас". [Муса] сказав: "Може, ваш Господь погубить ваших ворогів, зробить вас їх спадкоємцями на землі і подивиться, як ви будете поводитися".

130. Ми вже покарали рід Фир'авна посухою й неврожаєм, – може, вони одумуються.

131. Коли на них зійшла благодать, вони сказали: "Отак нам належить".

Коли ж їх настигало лихо, вони приписували [нещастя] Мусі та його прибічникам. Насправді ж їхня доля належить Аллахові, проте більшість із них не розуміють цього.

132. Вони сказали: "Які б ти не приво-
див нам знамення, щоб заворожити нас
ними, ми не повіримо тобі".

133. Тому Ми наслали на них потоп¹⁹,
сарану, вошей, жаб і кров як ясні зна-
мення. Однак вони повели себе зарозу-
міло і стали грішниками.

134. Коли ж їх настигла [Наша] кара,
вони заблагали: "О Мусо! Помолися за
нас Господові твоєму, як Він домовився з
тобою. Якщо ти відвернеш від нас кару,
ми неодмінно повіримо тобі й обов'яз-
ково відпустимо з тобою синів Ісраїла".

135. Та як тільки Ми відвернули від них
кару до визначеного терміну, вони по-
рушили [клятву].

136. Тому Ми відплатили їм, утопив-
ши їх у морі за те, що вони вважали Наші
знамення брехнею і нехтували ними.

137. Ми дарували у спадщину тим,
хто був раніше слабким, східні та західні
землі. Ми благословили ці землі, і збу-
лося слово блага Господа твого, дане
синам Ісраїла за те, чого вони натерпіли-
ся. Ми знищили вщент усе, що збудував
Фир'авн та його люди, зруйнували те,
що вони споруджували.

138. Ми переправили синів Ісраїла
через море; вони прийшли до людей, які
поклонялися своїм ідолам і сказали: "О
Мусо! Сотвори нам такого ж бога, як і
в них". Він відповів: "Воістину, ви – неві-
гласи".

139. У цих людей буде погублено те,
чого вони тримаються, й обернуться на-
марне їхні дії".

140. [Муса] додав: "Невже я бажати-
му для вас яке-небудь інше божество,
крім Аллаха, тоді як Він возніс вас над
усім суцям!"

141. [Згадайте], як Ми врятували вас
від роду Фир'авна, який чинив над вами
найжорстокішу наругу, вбиваючи ваших
синів і залишаючи в живих ваших жінок.
У цьому [для вас] – велике випробуван-
ня від вашого Господа.

142. Ми обіцяли Мусі тридцять ночей
і додали [ще] десять, так що термін спіл-
кування з його Господом склав сорок

ночей. Муса сказав своєму братові Га-
руну: "Будь замість мене серед мого
народу, чини справедливо і не ходи шля-
хом нечестивців".

143. Коли ж Муса прийшов²⁰ на при-
значений Нами термін і його Господь
заговорив з ним, [Муса] попросив: "Го-
споди! Дай мені поглянути на Тебе". [Го-
сподь] відказав: "Ти Мене не побачиш,
але глянь на гору. Якщо вона непохитно
устоїть на своєму місці, то й ти Мене по-
бачиш". І щойно Господь явив Себе горі,
Він обернув її на порошок, а Муса впав не-
притомний. Отямившись, він вигукнув:
"Хвала Тобі! Каюся Тобі, і я – перший із
тих, хто увірував".

144. [Господь] сказав: "Мусо! Я об-
рав тебе з-поміж людей для [передачі]
Моїх послань і Моїх слів. Тож бери те,
що Я дарував тобі, і будь вдячним".

145. І Ми написали для нього на скри-
жалях заповіді і роз'яснення про все
сущє. Тож тримайся за них міцно й на-
родові своєму накажи, щоби трималися
за щонайліпше²¹. Я покажу вам, де меш-
катимуть нечестивці.

146. Я відлучу від Моїх знамень тих,
хто несправедливо гонорує на землі.
Якщо вони побачать будь-яке знамен-
ня, то не повірять йому; коли ж побачать
праведний шлях, то не ступлять на нього,
а вгледівши шлях омани, оберуть його.
Усе це тому, що вони вважали Наші зна-
мення брехнею і знехтували ними.

147. Марні діяння тих, хто не визна-
вав ні Наших знамень, ні того, що вони
постануть [перед Нами] у Судний день.
Тож невже їм воздасться інакше, ніж за
те, що вони творили?"

148. Народ Муси, поки той був відсут-
ний, зі своїх прикрас відлив статую тель-
ця²², що мукав. Невже вони не бачили,
що він²³ не розмовляв з ними і не вів їх
праведним шляхом? Вони почали покло-
нятися йому і стали нечестивцями.

149. Коли ж вони розкаялися й пере-
коналися, що потрапили в оману, то ска-
зали: "Якщо наш Господь не змилости-
виться над нами і не простить нас, то ми
неминуче зазнаємо збитку".

150. Повернувшись до свого наро-
ду розгніваним і засмученим, Муса
сказав: "Мерзотно те, що ви скоїли
за моєї відсутності. Невже ви хочете

пришвидшити волю Господа свого?" І він кинув скрижалі²⁴, схопив свого брата²⁵ за волосся і потягнув його до себе. Той вигукнув: "О син моєї матері! Люди тримали мене за слабодуха і ледве було не вбили. Не потішай мною ворогів і не зараховуй до грішників".

151. [Муса] відповів: "Господи! Прости мене й мого брата та осіни нас Твоєю милістю, тому що Ти – Наймилосердніший із милостивих".

152. Тих, хто поклонявся тільцеві, неминуче спостигне гнів їхнього Господа, а також приниження в цьому житті. Так Ми відплачуємо тим, хто вигадує неправду.

153. Щодо тих же, хто творив лихі справи, а потім покався й увірував, то, воістину, Господь твій [навіть] після цього – Всепрощаючий, Всемилосердний.

154. Коли гнів Муси заспокоївся, він підняв скрижалі, де було написано про дороговказ і милість для тих, хто боїться Господа свого²⁶.

155. Муса відібрав зі свого народу сімдесят чоловіків для призначеного Нами часу. А коли їх настиг землетрус²⁷, Муса сказав: "Господи! Якби Ти захотів, то погубив би їх раніше разом зі мною. Невже Ти погубиш нас за те, що скоїли якісь дурниці з-поміж нас? Усе це – лише іспит, яким Ти збиваєш із праведного шляху, кого захочеш, і ведеш по ньому, кого хочеш. Ти – наш покровитель, прости ж і помилуй нас, адже Ти – Найкращий із прощаючих!

156. Приготуй нам у цьому житті гарну долю, і в майбутньому: ми пішли прямо до Тебе!" Він сказав: "Карою Моєю Я вражаю, кого захочу, а милість Моя поширюється на все. Тому Я приготую її тим, хто богобоязливий, дає пожертву й вірує в Наші знамення;

157. хто йде слідом за посланцем, пророком із народу²⁸, записи про якого вони знаходять у своїй Торі та Євангелії, котрий спонукає їх до добра й утримує від зла, дозволяє їм блага й забороняє їм мерзоти, знімає з них тягарі та кайдани, що були на них. Саме ті, хто увірував у нього, хто підтримував його, допомагав йому, й пішов за світлом, що зійшло за ним, – вони будуть щасливими!"

158. Скажи: "О люди! Я – посланець Аллаха до вас усіх від Того, Кому нале-

жить влада над небесами та землею, – не існує жодного іншого божества, крім Нього; Він воскрешає й умертвляє. Тож віруйте в Аллаха та Його посланця – пророка, з народу, – який вірує в Аллаха та Його слова, і ступайте слідом за ним, – може, ви підете праведним шляхом!"

159. Серед людей Муси були такі, хто спрямовував за істиною, і чинив по ній справедливо.

160. Ми розділили їх на дванадцять колін – громад. Ми вселили Мусі, коли його народ просив у нього пити: "Удар своєю патерицею об камінь!" І забило звідти дванадцять джерел; кожна громада знала, звідки їм пити. І осінили Ми їх хмарою і зіслали на них манну та перепелів. Їжте блага, якими Ми вас наділили! Не Нас вони образили, а самих себе скривдили!

161. [Згадай, Мухаммаде], як було сказано їм: "Поселіться у цьому місті²⁹, їжте там, що захочете, і говоріть: "Відпусти нам гріхи!". Входить у врата, падаючи долілиць, і Ми простимо вам ваші провини. Ми примножимо [статок] благодійникам!"

162. Однак нечестивці замінили сказані їм слова іншими. Тому наслали Ми на них кару з небес за те, що вони чинили несправедливо.

163. Запитай їх про місто³⁰, розташоване на березі моря, як [його жителі] порушували суботу, коли в суботній день, піднімаючись, припливали до них риби. Але коли вони не святкували суботи, ті не припливали до них. Отак Ми випробуємо їх за те, що вони грішили!

164. [Згадай] також, як дехто з людей питав: "Навіщо ви умовляєте людей, яких Аллах погубить або жорстоко покарає?" Вони відповіли: "Щоб виправдатися перед вашим Господом, і, до того ж, може, вони стануть богобоязливими!"

165. Коли ж вони забули те, про що їх перестерігали, Ми врятували тих, хто утримував від гріха, а нечестивців жорстоко покарали за їхні гріхи.

166. Коли ж вони гордовито знехтували тим, що їм забороняли, Ми сказали їм: "Оберніться на мерзотних мавп!"

167. [Згадай] як возвістив Господь твій, що Він неодмінно посилатиме до них аж до самого дня воскресіння тих,

хто щонайжорстокіше каратиме їх. Достеменно, Господь твій швидкий щодо кари, і, воістину, Він – Всепрощаючий, Всемилосердний!

168. Тож поділили Ми їх по землі на громади – одні з них праведні, інші – навпаки. І випробовували Ми їх добром і злом, аби вони повернулися [до Нас]!

169. Після них залишилися спадкоємці, які успадкували (Святе) Письмо. Вони надавали перевагу земним благам і говорили: “Нас буде прощено!” А якби трапилось їм яке інше благо, вони взяли б і його! Хіба не заповідалося їм у (Святому) Письмі, щоб вони говорили про Аллаха тільки правду? А вони ж вивчили, що було в ньому. Прийдешнє життя краще для тих, хто богобоязливий. Тож неже ви не одумаєтесь?

170. А ті, хто дотримується (Святого) Письма і вистоює молитву, – то Ми ж не залишимо без винагороди благодійників!

171. [Згадай], як Ми вознесли над ними гору, неначе хмару, і думали вони, що вона впаде на них. Міцно тримайтеся того, що Ми дарували вам, пам’ятайте, що там, – може, ви будете богобоязливими!

172. [Згадай, Мухаммаде], як Господь твій витяг із синів Адама, зі спин їх, їхнє потомство і змусив їх засвідчити проти самих себе: “Хіба Я не Господь ваш?” Вони сказали: “Авжеж, ми свідчимо...” Щоб ви не сказали в День воскресіння: “Ми не знали про це”.

173. Або не сказали б: “Адже й раніше батьки наші додавали Аллахові спільників, а ми – потомство після них. Невже Ти погубиш нас за те, що творили легкодухи?”

174. Отак Ми роз’ясняємо знамення, – може, вони повернуться!

175. Розкажи їм оповідку про того, кому Ми дарували Наші знамення, а він знехтував ними. Шайтан же обернув його на свого прибічника, так що той заблукав.

176. А якби Ми захотіли, то возвисили б його ними³¹. Та він спокусився земними благами й підкорився своїй пристрасті. Він неначе пес: замахнешся на нього – огризається й облишиш його, – теж огризається. Це – притча про людей,

котрі вважали Наші знамення брехнею. Тож розповідай же їм цю оповідку, аби вони задумалися!

177. Поганий приклад тих людей, котрі вважали Наші знамення брехнею: вони самі себе скривдили!

178. Той, кого веде Аллах, іде праведним шляхом; а ті, кого Він уводить в оману, зазнають збитку.

179. Ми сотворили для геєни багато джиннів і людей: вони мають серця, якими не відчують, очі, якими вони не бачать, вуха, якими не чують. Вони – неначе худоба, заблукали навіть більше. Вони – безтямні.

180. Аллаху належать найкращі імена; тож зовіть Його ними та облиште тих, хто сперечається щодо Його імен. Вони отримують плату за те, що чинили!

181. З-поміж тих, кого Ми сотворили, є люди, котрі ведуть праведним шляхом, керуючись справедливістю.

182. А тих, хто вважав Наші знамення брехнею, Ми покараємо крок за кроком так, що вони не й підозрюють.

183. Я даю їм відстрочку, бо Моя хитрість – незламна.

184. Невже їм не приходило в голову, що їхній побратим не божевільний? Адже він – тільки ясний перестерігач.

185. Невже вони не задумувались про владу над небесами та землею, про все, що сотворив Аллах, про те, що, може, наближається їхній час? Якій же оповідці тоді вони повірять?

186. Для тих, кого збиває зі шляху Аллах, не існує проводиря, і Він залишає їх сліпо блукати у своїй омані.

187. Вони запитують тебе про Годину: коли ж вона настане? Скажи: “Про неї знає тільки мій Господь, тільки Він визначить її час. Тяжка вона на небесах і на землі. Настане вона для вас тільки зненацька”.

Вони запитують тебе, нібито ти знаєш про неї. Скажи: “Про це знає тільки Аллах, однак більшість людей не знає”.

188. Скажи: “Я не маю влади принести самому собі ані користі, ані шкоди, якщо того не побажає Аллах. Якби я знав потаємне, то примножив би собі всіляке добро, а зло би мене зовсім не зачепило. Адже я – тільки перестерігач і провозвісник для тих, хто вірує”.

189. Він – Той, Хто сотворив вас з єдиної душі і зробив із неї пару, щоб знаходити спокій із нею. Коли ж він зійшовся з нею³², вона понесла легку ношу і пішла з нею; коли ж вона обважніла, вони обоє воззвали до Аллаха, Господа їхнього: “Якщо Ти подаруєш нам праведного [сина], ми неодмінно будемо Тобі вдячними!”

190. А коли Він подарував їм такого сина, вони додали Йому спільників у тому, що Він дарував їм. Однак Аллах вище тих, кого вони додають Йому у спільники!

191. Невже вони долучають Йому спільниками тих, що нічого не створюють, а самі сотворені

192. й не можуть допомогти ані їм, ані самим собі?

193. Якщо ви зовете їх до прямого шляху, вони не йдуть за вами. Байдуже для вас: чи зватимете ви їх чи будете мовчати.

194. Ті, кого ви призиваєте крім Аллаха, – такі ж самі раби, як і ви! Зовіть же їх, і нехай вони одзовуться, якщо ви правдиві!

195. Невже вони мають ноги, якими ходять, чи мають руки, якими вони беруть, або мають очі, якими бачать, чи вуха, якими чують? Скажи: “Покличте ваших спільників, а вже потім хитруйте проти мене і не давайте мені перепочинку!

196. Мій покровитель – Аллах, Який спустив Книгу, і Він покровительствує праведникам!

197. А ті, кого ви призиваєте крім Нього, не можуть допомогти ні вам, ні самим собі”.

198. Якщо ти зовеш їх до праведного шляху, вони не слухаються. Ти бачиш, як вони дивляться на тебе, та [нічого] не бачать.

199. Будь поблажливим, спонукай до добра і цурайся невігласів!

200. А якщо тебе оповіє яка-небудь примара од шайтана, шукай притулку в Аллаха, бо Він – усе чує, все знає!

201. Якщо богобоязливих торкнеться облуда від шайтана, вони згадують [його підступи], і ясно бачать [їх].

202. А їхні «побратими» посилюють у них оману і вже не відступають.

203. Якщо ти не приводиш їм якого-небудь знамення, вони питають: “Чи ти його ще не знайшов?” Скажи: “Я тільки йду за тим, що мені вселено в Одкровенні від Господа мого. Це – ясні докази від вашого Господа, прямий дороговказ і милосердя для віруючих людей”.

204. А коли декламується Коран, то прислухайтеся й мовчіть, аби вас було помилувано!

205. Згадуй Господа свого в душі смиренно і зі страхом, без гучних слів – і вранці, і ввечері, – не хетуй!

206. Ті, хто коло Господа твого, не зневажають служінням Йому, а прославляють Його і поклоняються Йому!

1
2002–2005
2
3
4
5 . Ал-Кибла (“ , ”)–
6 [: Резван Е. 1991, 136–137].
7 “ ”; [,]; -
8 ‘ (: ‘a‘rāf, : ‘urf) – : ‘ , , ,] , ‘перепони’ [, ,], – ал-‘A‘rāf [,], . - . ‘огорожі’, . – Heights ‘ , ’. – battlements ‘ - ; (,); () . ,

'a'pāφ

(). ('aṣḥāb al-'a'rāf), :

IV:2901].

339–340, . 890]. [Watt 1970, *Index*, 234].

9

10

11

“

12

13

14

15

gj-syijve: “

”[

,

].“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

”[

],“

ЛІТЕРАТУРА

– *Al-Bayḍāwī. 'Anwār at-tanzīl wa-'asrār at-ta'wīl* // Beidhawii commentarius in Coranum / Ed. Fleischer H.O. 2 vols. Leipzig, 1846–1848.

Ar-Rāzī, Fahr ad-Dīn. Mafātīḥ al-ḡayb al-muštahir bi-t-tafsīr al-kabīr. Mğ. 1–8. Al-Q hira, 1380 H./1890–1891.

– *Aṭ-Ṭabarī, Abū Ġa'far Muḥammad ibn Ġarīr. Ġāmi' al-bayān 'an ta'wīl ayy al-Qur'an* / Hazzaba-hu wa-qarraba-hu *Ṣalāḥ 'Abd al-Fattāḥ al-Hālidī*; *ḥarraḡa aḥādīsa-hu Ibrāhīm Muḥammad al-'Alī*. Ṭab'ah 1. Dimašq: Dār al-Qalam; Bayrūt: ad-Dar aš-Šāmiyah. Mğ. 1–12 (mğ. 12. – 1997).

“ ” – *Tafsīr al-Ġalālayn: Al-Maḥallī Ġalāl al-Dīn; As-Suyūṭī, Ġalāl al-Dīn 'Abd ar-Raḥmān b. Abī Bakr. Tafsīr al-Ġalālayn*. – [Al-Q hira]: D r at-Tur ṭ al-'arabī li-t-ṭibā'a wa-n-našr, n.d.

– *Ibn al-Ḥaṭīb. 'Afsaḥ at-Tafāsīr*. – Ṭab'a 6. – Al-Maṭba'a al-miṣriya wa-maktabatu-hā, bidūn ta'rīḥ.

– *Ibn Kašīr; 'Imād ad-Dīn 'Ismā'il 'bn 'Umar al-Qurayšī aš-Šāfi'ī. Tafsīr al-Qur'an al-'azīm* / Haqqaqa-hu wa-ḥarraḡa nuṣūṣa-hu wa-ḡabaṭa-hu Ḥassān al-Ġibālī. – Ar-Riyāḍ: Bayt al-'Afkār ad-duwalīya li-n-našr wa-t-tawzī', 1420/1999.

Ibn Manzūr. Lisān al-'arab. – 6 mğld. – Al-Qāhira: Dār al-Ma'ārif, bidūn ta'rīḥ.

Horovitz J. Koranische Untersuchungen. B.–Lpz., 1926.

Paret R. 'Ummi' // EI(S);

Günter S. 2002. Muhammad, the Illiterate Prophet: An Islamic Creed in the Qur'an and Qur'anic Exegesis // *Journal of Qur'anic Studies*. Vol. IV, issue I, p. 1–26.

Jeffery A. The Foreign Vocabulary of the Qur'an. Baroda, 1938.

Watt W.M. Bell's Introduction to the Qur'an. Edinburgh: University Press, 1970.

Біблія.

. United Bible Societies, 1992.

Коран / . *Д.Н.Богуславского.* , 2001.

Коран / . *И.Ю. Крачковского /*

. . . . 2- , 1986.

Коран / *М.-Н.Османова.* 2- , 1999.

Коран / , (. . . .), *В.С.Рибалкіна.* , 2002.

Коран. IV: “ ”. , *Рибалкіна В.С. // Ят-рань.* 2002 (2).

Коран. : “ ”. *Рибалкіна В.С. // Сходо-*
знавство, 2004, 23–24.

Коран. : “ ”. *Рибал-*
кіна В.С. // Східний світ, 2004а, 2.

Коран. I: “ ”. *Рибалкіна В.С. // Схід-*
ний світ, 2004б, 4.

Коран. V: “ ”. *Рибалкіна В.С. // Сходо-*
знавство, 2004в, 27–28.

Коран. VI: “ ”. *Рибалкіна В.С. // Схід-*
ний світ, 2005, 1.

Резван Е. - // **Ислам.** , 1991.